

УДК 351.83 (468)

Н.С. Сітніковакандидат наук з фізичного виховання та спорту
Класичний приватний університет**СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДЕРЖАВИ ДО ПОКРАЩЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

У статті проаналізовано проблеми професійного спорту в Україні та зроблено прогноз основних шляхів держави до покращення Олімпійського руху в нашій країні на сучасному етапі.

Ключові слова: органи державного регулювання, системний підхід, Олімпійський рух, інтереси держави, програма підтримки.

I. Вступ

Олімпійські ігри – важливі спортивні фестивалі сучасного світу. Вони є грандіозним яскравим святом світового масштабу, де, незважаючи на гостру конкуренцію й запекле спортивне суперництво, панує атмосфера дружби та солідарності. Вони привертають увагу мільярдів телеглядачів і залучають на розвиток спорту величезні кошти країн-організаторів, фірм та компаній, спонсорів та партнерів. У всіх країнах здобуття олімпійської медалі є вершиною спортивних досягнень атлета. Олімпійських рух ґрунтуються на комплексі ідеалів і принципів, яких мають дотримуватися люди, які організують і беруть участь в Олімпійських іграх. Цей комплекс ідеалів, що має назву “олімпізм”, пропагується не лише спортсменами та офіційними особами, а й багатьма працівниками освіти, бізнесменами й організаціями, які підтримують ці принципи. Ідеї олімпізму об'єднали на недержавному рівні практично всі країни світу. На жаль, розвиток Олімпійського руху в Україні явно сповільнюється і не відповідає повністю вимогам часу та інтересам держави [3, с. 8].

В Україні сьогодні мільйони людей різного віку займаються спортом, вважають його невід'ємною частиною свого життя. Невідкладні завдання вирівнювання демографічної ситуації в нашій країні вимагають залучення в спорт ще більшої кількості наших співвітчизників. Не менш актуальне це питання щодо підростаючого покоління. Саме спорт і спортивна мораль можуть стати не тільки основою його здорового способу життя, а і моральним вибором молоді [2, с. 22].

Аналізуючи процеси, що відбуваються в нашій сфері, можна дійти висновку, що в Олімпійському русі в Україні з'явилися ознаки кризи. Найбільш престижною оцінкою розвитку Олімпійського руху є спортивний

рейтинг олімпійських команд. На сьогодні простежується тенденція падіння результативності олімпійських збірних команд України. Зменшення кількості медалей – лише наслідок багатьох причин. Головна причина полягає у відсутності системного підходу держави до вирішення завдань, що стоять перед Олімпійським рухом на Україні на сучасному етапі, відсутності стратегічного планування діяльності і, як наслідок, в ослабленні його позицій як у нашій країні, так і на міжнародній арені [1, с. 86].

Сьогодні ми повинні констатувати, що:

- відсутня концепція олімпійського руху в нашій країні й адекватна нормативно-правова база;
- не сформована відповідна державна програма, немає чіткої фінансової політики;
- не вибудовано конструктивну взаємодію з НОК;
- не задіяний величезний ресурс професійного спорту та його досягнень;
- не повністю вирішені питання соціального захисту тренерів і спортсменів;
- відсутня цілісна та ініціативна політика Олімпійського комітету України (ОКУ) на міжнародній арені.

Наявність цих проблем свідчить про те, що ми маємо справу із системною кризою олімпізму в Україні, причиною якою є інертність, відтворення старих, ще радянських, принципів управління. Це означає, що на всіх рівнях і напрямках державного управління необхідна системна, точна й ефективна робота, узгоджені дії управлінської ланки нової якості, лідерів професійного та масового спорту, законодавців та адміністраторів, наукових співтовариств.

Вивченню питання організації та підтримки державою Олімпійського руху присвячено в останні роки значну кількість досліджень, із цього питання ведуться наукові пошуки вітчизняних і російських дослідників

та фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема: С.П. Андреева, Л.П. Мельниченко, В.М. Платонова, С.Н. Бубки, М.М. Булатової, В.В. Алешина, І.І. Переверзіна та ін. Однак, незважаючи на широке коло досліджень і значну кількість наукової та зарубіжної літератури, питанням пошуку нових механізмів удосконалення державного регулювання Олімпійського руху в Україні розроблено недостатньо [4–6; 8; 9].

Аналіз літературних джерел дав змогу встановити лише окремі відомості за указаною проблемою, у яких обґрунтовується можливість покращити системний підхід держави до рішення завдань, які стоять перед Олімпійським рухом України на сучасному етапі. Не вивченою залишається проблема, як організувати та підтримати Олімпійський рух, як спланувати стратегічну діяльність в покращенні ослаблених позицій в нашій країні та на міжнародній арені. Актуальність та несумнівна значущість указаної проблеми стали передумовами подальшого дослідження.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати стан Олімпійського руху в Україні та спрогнозувати основні шляхи його розвитку.

III. Результати

Стосовно інтересів України в олімпійському русі необхідно констатувати, що ці інтереси зосереджені в двох напрямках: використання потенціалу олімпійського руху всередині країни і захист інтересів держави в міжнародному олімпійському русі.

До першого напрямку належить виконання соціального замовлення держави: сприяння гармонійному формуванню особистості та створення умов для занять фізкультурою і спортом; розвиток спорту вищих досягнень; сприяння параолімпійському руху України, залучення в країну фінансових ресурсів при організації та проведенні великих міжнародних змагань під егідою МОК [12].

До другого напрямку належать: посилення представництва в МОК; участь в програмах МОК; реалізація програм МОК в Україні, використання спорту як засобу народної дипломатії; успішний виступ на Олімпійських іграх і формування іміджу держави як провідної спортивної країни.

Що стосується нормативно-правового та програмного забезпечення олімпійського руху України, то тут існує цілий ряд невирішених проблем. Державні закони не дають правової основи розвитку олімпійського руху в нашій країні. Зокрема, в ньому практично не відображені основні принципи Хартії МОК. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”, що покладає на ОКУ ряд невластивих громадському об’єднанню функцій, – застарів. До теперішнього часу в Україні не

розроблена сучасна концепція олімпійського руху [7, с. 123].

Основні заходи, яких, на нашу думку, потрібно вжити в Україні з метою розвитку Олімпійського руху, такі: розробити концепцію олімпійського руху України, законодавчо закріпити нормативно-правову основу діяльності ОКУ в нашій країні, включити в законодавство статтю, яка підтримує основоположні принципи Хартії МОК.

Недоліки є й у фінансовій політиці держави щодо підтримки Олімпійського руху в Україні. В цей час в країні не розробляються й не реалізуються цільові програми, спрямовані на поліпшення фінансово-економічної ситуації у видах спорту, не сформульована і не декларується фінансова політика розвитку спорту, призові виплати не повною мірою враховують інтереси тренерів, федерацій і, нарешті, практично держава майже не бере участі в процесі фінансування підготовки національних олімпійських команд [11, с. 20].

Одним з основних недоліків організаційного забезпечення олімпійського руху України є відсутність конструктивної взаємодії з НОК, з відомствами і спортивними організаціями, які беруть участь у підготовці спортсменів-олімпійців. Взаємодія з ними є формальною, не закріплена в юридичному плані й не має системного характеру. Також держава не взаємодіє з ВАДА і практично не бере участі в реалізації програми боротьби з допінгом у спорті.

Пропаганда та популяризація принципів олімпізму, інформаційне та рекламне забезпечення спортивних процесів і заходів не проводяться на належному рівні. У публікаціях у засобах масової інформації останнім часом не проглядається принципова позиція ОКУ стосовно ряду найважливіших питань розвитку спорту, практично відсутні публікації, що пропагують ідеї та принципи олімпізму, відсутня програма видання популярної літератури в Олімпійському русі і, нарешті, ОКУ не має власного періодичного видання, яке б відповідало його статусу в Україні [13].

Політика держави в підтримці Олімпійського руху Україна не повністю влаштовує НОК і федерації спорту. Відповідно до чинної політики в Україні понижено роль органів виконавчої влади в галузі фізкультури і спорту. Разом з тим саме на рівні НОК вирішується цілий ряд глобальних питань підготовки спортсменів-олімпійців і спортивного резерву.

Слабка взаємодія з федераціями, спортивними комітетами не дає НОК змоги повною мірою реалізувати їх організаційний і матеріальний потенціали. Держава не впроваджує в практику створення центрів олімпійської підготовки, не розробляються та не

реалізуються програми підтримки Олімпійського руху в країні [12].

Таким чином, подальший розвиток олімпійського руху в Україні немислимий без створення олімпійських центрів з правом використання олімпійської символіки, розробки програм, участі у фінансуванні. Такі заходи дадуть можливість розширити Олімпійський рух у країні, консолідувати зусилля з розвитку спорту та підвищити рівень підготовки спортсменів олімпійців і спортивного резерву.

Існують проблеми з провадженням власної міжнародної політики, і з вирішенням завдання посилення впливу держави в міжнародному олімпійському русі. В цей час в Олімпійському комітеті України слабка стратегія міжнародних зв'язків, недостатньо уваги приділяється проблемам ефективної роботи наших представників у керівних органах міжнародних спортивних федерацій. Природно, що все це не сприяє посиленню впливу й авторитету України в міжнародному олімпійському русі [9, с. 205].

Дуже важливим аспектом діяльності Олімпійського руху є соціальний захист спортсменів і тренерів. Без вирішення цього питання Україна не може посісти гідне місце серед провідних спортивних держав світу. На сьогодні в нашій країні рівень соціального захисту спортсменів, тренерів та інших учасників спортивної діяльності вельми низький. Сьогодні просто необхідно розробити програму з надання консультаційних послуг у сфері соціального захисту та вдосконалити систему обов'язкового соціального й медичного страхування, пенсійного забезпечення та професійної реабілітації.

Крім того, щоб вийти на лідерські позиції в Міжнародному Олімпійському русі, необхідно ліквідувати відставання від провідних спортивних країн світу у фундаментальних дослідженнях у галузі фізичної культури [10, с. 20].

У нашій країні відсутня планомірна підтримка фундаментальної та прикладної науки в галузі спорту. Щоб вийти на лідерські позиції у спортивній науці, потрібно вжити ряду заходів:

- забезпечити розробку цільових програм для підтримки проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень в галузі фізичної культури і спорту;
- особливу увагу звернути на стимулювання наукових досліджень у циклічних видах спорту, в яких в останнє десятиліття спостерігається прогресуюче відставання наших спортсменів від основних суперників на світовій арені;
- розробити систему грантів, а також договорів з науково-дослідними та навчальними організаціями країни для під-

тримки фахівців, що ефективно працюють у галузі спортивної науки.

Все це допоможе розвитку спортивної науки в країні та впровадженню сучасних інноваційних технологій у підготовку збірних команд.

Ще одна важлива проблема, яка з кожним днем посилюється і яка вже зараз потребує вирішення, – це кадрове питання.

В Україні практично відсутня програма професійної орієнтації та перепідготовки спортсменів вищої майстерності, які закінчили професійну кар'єру. До цих пір кадрове забезпечення спорту вищих досягнень вирішується переважно за рахунок фахівців, підготовлених у радянські часи. Олімпійський комітет приділяє недостатньо уваги проблемам, пов'язаним із залученням молодих спеціалістів до роботи в галузі спорту вищих досягнень.

У зв'язку із цим рекомендується розробити заходи кадрової політики:

- аналогічно МОК, створити в Україні програму підготовки атлетів, які закінчили спортивну професійну діяльність, для продовження їхньої кар'єри в спорті;
- розробити програму співпраці спортивних федерацій, спортивних клубів, а також територій з вищими навчальними закладами з метою поліпшення кадрового забезпечення спорту вищих досягнень та забезпечення трудової зайнятості молодих фахівців;
- активізувати роботу НОК з поширення олімпізму в навчальних програмах з фізичного виховання в школах і вузах.

НОК України недостатньо повно залучає громадськість для управління і розвитком Олімпійського руху в державі. Вся діяльність практично зводиться тільки до участі в Олімпійських іграх. Структура апарату НОК України не дає змоги належною мірою здійснювати необхідні процеси і заходи для розвитку Олімпійського руху України. Для повноцінного здійснення функцій, покладених на НОК України Хартією МОК, не вистачає громадських робочих органів та дієвих структур.

Виходячи з вищесказаного, нами була запропонована структурна схема побудови НОК України (рис.), яка має посилити роль спортивної громадськості та суб'єктів України в повсякденній діяльності НОК України, посилити ролі спортивних федерацій і комітетів при формуванні органів управління Олімпійським рухом, а також створити ефективну структуру апарату НОК України і поліпшити основні заходи розвитку Олімпійського руху в нашій державі для повноцінного виконання функцій, покладених Хартією МОК.

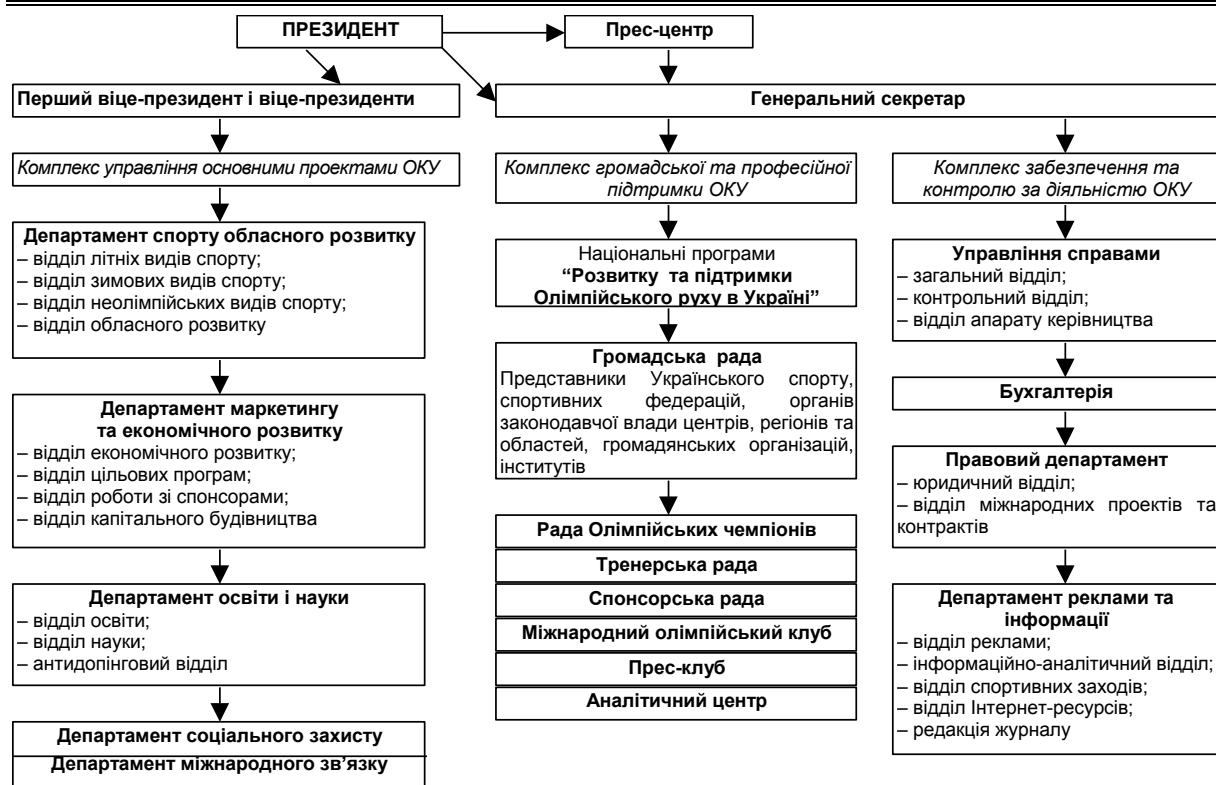

Рис. Схема структурної та функціональної побудови ОКУ

IV. Висновки

Таким чином, заходи, на яких базується Олімпійський рух України, застаріли і не відповідають вимогам часу. Подальший розвиток Олімпійського руху України немислимий без реформування нормативно-правового та програмного забезпечення Олімпійського руху в нашій країні; фінансової політики держави; організаційного забезпечення; інформаційного та рекламного забезпечення спортивних процесів і заходів; обласної політики НОК; міжнародної політики ОКУ; діяльності в галузі соціального захисту спортсменів і тренерів; кадрової політики; фундаментальних і прикладних наукових досліджень в галузі фізичної культури.

Список використаної літератури

1. Балахнічов В. Науково-організаційні основи безпосередньої підготовки легкоатлетів до олімпійських стартів / В. Балахнічов // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – № 2 (6). – С. 85–88.
2. Барінов С. Современный спорт и олимпийское движение в системе международных отношений / С. Барінов, М. Орешкин, В. Столяров. – М. : Анкил, 2009. – 255 с.
3. Булатова М.М. Твій олімпійський путівник / М.М. Булатова. – К., 2011. – С. 65.
4. Гуськов С.И. Спонсор и спорт / С.И. Гуськов. – М. : Советский спорт, 1995. – 166 с.
5. Ермолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика : навч. посіб. / В.М. Ермолова. – К., 2011. – 335 с.
6. Олимпийское движение и социальные процессы: IX Всероссийская научно-практическая конференция "Олимпийское движение и социальные процессы", посвященная 10-летию Олимпийского комитета России; V Всероссийское совещание "Практика олимпийского образования" : материалы. – М. : Советский спорт, 1999. – С. 34–39.
7. Олимпийский спорт : в 2 т. / [В.Н. Платонов, М.М. Булатова, С.Н. Бубка и др. ; под. общ. ред. В.Н. Платонова]. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 1. – 736 с.
8. Олимпийский спорт : в 2 т. / [В.Н. Платонов, М.М. Булатова, С.Н. Бубка и др. ; под. общ. ред. В.Н. Платонова]. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 2. – 696 с.
9. Платонов В.Н. Олимпийский спорт : учебник : в 2 кн. / В.Н. Платонов, С.И. Гуськов. – К. : Олимпийская литература, 1994. – 344 с.
10. Родиченко В.С. Российская система олимпийского образования (авторский анализ выполнения организационно-методической концепции) / В.С. Родиченко // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – С. 17–21.

-
11. The Olympic Movement/International Olympic Committee. – Lausanne : C. I. O, 1997. – С. 123–128.
12. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pdfactory.com>.
13. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.olympic.org>.
-

Ситникова Н.С. Системный подход государства к улучшению Олимпийского движения Украины на современном этапе

Системный подход государства к улучшению Олимпийского движения Украины на современном этапе. В статье проанализированы проблемы профессионального спорта в Украине и сделан прогноз основных путей государства к улучшению Олимпийского движения в нашей стране на современном этапе.

Ключевые слова: органы государственного регулирования, системный подход, Олимпийское движение, интересы государства, программа поддержки.

Sitnikova N. The systems approach to improving the state Olympic movement in Ukraine at the present stage

The systems approach to improving the state of the Olympic movement in Ukraine at the present article the problem tapes. Professional sports in the Ukraine and forecast the main ways to improve the state of the Olympic movement in our country at present analized.

Key words: regulatory agencies, a systematic approach, the Olympic Movement, the interests of the state support program.